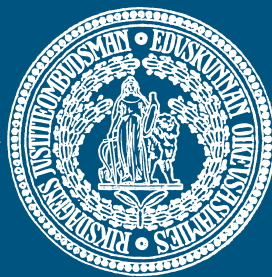
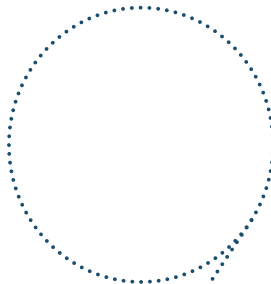

EDUSKUNNAN OIKEUSASIAMIES

EDUSKUNNAN OIKEUSASIAMIES

ISBN 978-951-53-3233-2 (sid.)

ISBN 978-951-53-3234-9 (PDF)

Paino: Vammalan Kirjapaino Oy, Sastamala 2010

Ulkoasu: Matti Sipiläinen / Meizo

Taitto: Matti Sipiläinen ja Päivi Ahola

Esipuhe

.....

Eduskunnan oikeusasiamies on ollut toinen maamme ylimmistä laillisuusvalvojista 90 vuotta. Itsenäisen Suomen kesällä 1919 vahvistetussa hallitusmuodossa oikeusasiamiehen tehtäväksi säädettiin valvoa lakien noudattamista tuomioistuinten ja muiden viranomaisten toiminnassa. Saman vuoden lopulla eduskunta hyväksyi oikeusasiamiehen johtosäännön ja valitsi ensimmäiseksi oikeusasiamieheksi kansanedustaja, Viipurin hovioikeuden asessori Erik Alopaeuksen ja hänen varamiehekseen varatuomari Risto Rytin. Vuoden 1920 ensimmäinen kuukausi kului järjestelytoimiin, "...etenkin sen vuoksi, että kansliahuoneuston saaminen osottautui vaikeaksi, varsinainen toiminta voi alkaa vasta helmikuussa", kirjoittaa oikeusasiamies Alopaeus kertomuksessaan eduskunnalle.

Helmikuun alkupäivinä 2010 tulee siis kuluneeksi 90 vuotta siitä, kun oikeusasiamiehen varsinainen laillisuusvalvonta alkoi. Helmikuun alkuun on perinteisesti ajoitettu myös instituution vuosipäivän vietto.

Juhlan kunniaksi on päätetty julkaista esseetyyppisiä artikkeleita sisältävä juhlakirja. Kaikki artikkelit käsittelevät oikeusasiamiehen laillisuusvalvontaa ja niiden kirjoittajina ovat ohellani apulaisoikeusasiamiehet ja kansliani esittelijät. Monissa kirjoituksissa tarkastellaan laillisuusvalvonnan keskeisiä alueita, esimerkiksi tuomioistuimia, terveydenhuoltoa, vankeinhoitoa ja poliisin toimintaa, joissakin puolestaan sellaisia aihekokonaisuuksia kuin syrjintää, hyvää hallintoa ja lapsen oikeuksia. Myös toimivaltakysymykset ja eräät ajankohtaiset keskustelunaiheet, esimerkiksi perus- ja ihmisoikeusloukkauksien hyvitys ja oikeusasiamiehen huomautuksen luonne ovat tarkastelun kohteena.

Kansliani esittelijät ovat omilla erikoisaloillaan erittäin kokeneita ja asiantuntevia. Tästä syystä olenkin pitänyt tärkeänä, että heidän kokemuksensa ja näkemyksensä tulevat tämän juhla-kirjan välityksellä laillisuusvalvonnasta kiinnostuneiden tietoon. Kirja julkaistaan suomen ja ruotsin kielen ohella myös englanniksi, jotta myös ulkomaiset lukijat voivat mahdollisimman laajasti tutustua suomalaiseen laillisuusvalvontaan.

Artikkeleiden aiheet ovat kirjoittajien omia valintoja, eikä kirja näin ollen pyri olemaan kattava esitys oikeusasiamiehen laillisuusvalvonnasta. Se välittää kuitenkin toivottavasti lukijalle oikeusasiamiehen laillisuusvalvonnan kysymyksenasetteluja, ongelmia ja haasteita ennen, nyt ja tulevaisuudessa. □□□□

Helsingissä 4.12.2009

Riitta-Leena Paunio

Eduskunnan oikeusasiamies

Sisällysluettelo

Esipuhe.....	3
RIITTA-LEENA PAUNIO Tavoitteita ja haasteita – oikeusasiamiehen laillisuusvalvontaa 90 vuotta.....	7
LAILLISUUSVALVONNAN YLEISIÄ KYSYMYKSIÄ	17
MIKKO SARJA Kuuluuko vai eikö kuulu? – Havaintoja oikeusasiamiehen toimivallasta.....	18
PASI PÖLÖNEN Perus- ja ihmisoikeuksien valvonta oikeusasiamiehen tehtävänä.....	45
HÅKAN STOOR Oikeusasiamiehen esittämä arvostelu – rangaistus vai ohjausta?.....	58
ULLA-MAIJA LINDSTRÖM Perusoikeusloukkausten hyvittäminen – esimerkkejä ratkaisukäytännöstä.....	70
TERHI ARJOLA-SARJA Oikeusasiamies hyvän hallinnon kehittäjänä.....	86
RIITTA LÄNSISYRJÄ Oikeusasiamies ja EU-oikeuden toimeenpano.....	102
JARI PIRJOLA YK:n kidutuksen vastainen kansallinen valvontajärjestelmä.....	117
JUKKA LINDSTEDT Syrjintä etnisen alkuperän perusteella.....	129
JORMA KUOPUS Kohti sähköistä hallintoa.....	158

PIA WIRTA JA JAANA ROMAkkANIEMI	
Asiakaspalvelu oikeusasiamiehen kansliassa.....	170
LAILLISUUSVALVONNAN ERÄITÄ TOIMINTA-ALUEITA.....	177
PETRI JÄÄSKELÄINEN	
Tuomioistuinten valvonnan perusteet, rajoitukset ja sisältö.....	178
JUHA HAAPAMÄKI	
Poliisin salaisen tiedonhankinnan valvonnasta.....	191
MIKKO ETELÄPÄÄ	
Havaintoja poliisin säilytystiloista.....	202
HARRI OJALA	
Vankien muutoksenhaku, laillisuusvalvonta ja oikeusturva.....	221
AILA LINNAKANGAS	
Sosiaalisten oikeuksien valvonta – esimerkkinä toimeentulotuki.....	235
MINNA VERRONEN	
Kehitysvammaisten erityishuollon tarkastukset – pakon käyttö haasteena.....	252
KAIJA TANTTINEN-LAAKKONEN	
Laillisuusvalvonta terveydenhuollossa.....	268
IISA SUHONEN	
Vankeinhoidon rajalliset resurssit haasteena terveydenhuollolle.....	283
KIRSTI KURKI-SUONIO	
Oikeusasiamies lapsen oikeuksien valvojana.....	297
JUSSI PAJUOJA	
Uskonnollisten yhdyskuntien valvonta.....	311